

Tóth Andor

Hol születtek a pesti zsidók?

Az 1827-es összeírás adatainak azonosítása

A Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár idén, 2022-ben tette digitálisan elérhetővé a pesti zsidó közösség legkorábbi fennmaradt belső összeírásait az 1820 és 1869 közötti időszakból. A *Hungaricana* oldalán elérhető a jelen forrásközlés alapját képező 1827-es összeírás is.¹ Munkámban a pesti zsidó lakosok 1827-es összeírásának születési hely rovatába bejegyzett adatait teszem közzé. A dolgozat első felében a közösség tagjainak származási helyét vizsgálom. Ezután ismertetem az összeírásban szereplő magyar településnevek héber betűs átírásának jellegzetességeit, illetve azonosításuk nehézségeit. Mivel a magyarországi településnevek héber betűs forrásokban való megnevezéséről, írásmódjáról még nem született átfogó munka, így az itt közzétett adatbázis és szempontrendszer előmunkálatul szolgálhat ehhez. Forrásközlésem többek között azért is fontos, mert a településnevek héber betűs megnevezésével nemcsak hivatalos dokumentumokban, hanem nyomdák, kiadási helyek esetén,² valamint zsinagógai tárgyakon, sírfeliratokon, responsumokban is találkozhatunk, s ezek azonosítása sok esetben nehézségekbe ütközik.

Az 1827-es összeírást a pesti zsidó közösség maga készítette, minden bizonnyal belső adóztatási céllal. Emiatt az uradalmi és állami összeírásokhoz képest a közösségről pontosabb információt nyújt. Az összeírás másik fontos jellegzetessége, hogy héber betűs németül íródott, ezáltal lehetőséget biztosít nyelvhasználati sajátosságok vizsgálatára is. Érdekes

□ Tóth Andor, alapszakos szabad bölcsész, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, email: andor0202@gmail.com

¹ Pesti zsidó közösség iratai 1851 előtt. Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár. *Hungaricana*. https://library.hungaricana.hu/hu/collection/mioi_pesti_zsido_kozosseg_osszeirasok/ (letöltés ideje: 2022. december 10.)

² A településnevek héber betűs közlésével nyomdák, kiadási helyek szempontjából foglalkozik Komoróczy, Szonja Ráhel: Jewish Toponyms in Historical Hungary. In: *Uó: The History of Yiddish Culture in Hungary*. PhD Diss., University of Oxford, 2007. 8–13.

sajátosság például, hogy az összeíró a hivatali kifejezéseket a német normanyelvből, illetve a lokális nyelvjárásból kölcsönözte (pl. *mispoche* helyett *familie*), ami jól szemlélteti a pesti zsidó közösség integrációs stratégiáját a hivatali nyelv tükrében.³ Az 1833-as belső összeírás és a későbbiek már német nyelven, gót betűkkel íródtak, így a vizsgálati tárgyakat képző dokumentum az egyik legnagyobb merítésű héber betűs forrás a pesti zsidókról. A forrás korábbi feldolgozásának hiánya talán épp a nyelvhasználatra vezethető vissza, hisz elkerülte a nyelvet nem ismerő kutatók figyelmét. Jelen publikáció ezt a hiányosságot hivatott pótolni.

Az összeírás házanként, azon belül háztartásonként rögzíti a városban lakó zsidók adatait. Feljegyzi a háztartásban élők nevét, foglalkozását, jogi státuszát (kommoráns, tolerált, jogalap nélküli)⁴, születési helyét, a Pesten eltöltött éveik számát, életkorát, családi állapotát és a háztartáson belül elfoglalt helyét (szülő, gyermek, alkalmazott). Az összeírás 232 oldalán 993 háztartás szerepel, 5286 lakossal, ami az ország zsidó népességének nem egészen 2,7%-át tette ki ekkor.⁵ Összehasonlításképp, 1910-ben Pesten 203 687 zsidó élt, ami az akkori zsidó népesség csaknem 22,4%-át jelentette.⁶ Az 1827-es összeírásban szereplő összlétszám ellentmond az 1826/1827-es és az 1827/1828-as állami lélekösszeírások adatainak. Előbbi 4242, utóbbi 4551 pesti zsidó lakost tart számon, vagyis bő ezer, illetve hétszáz fővel kevesebbet, mint a belső összeírás.⁷ Az eltérés több okra vezethető vissza. A zsidók számára szükséges állandó letelepedés és üzletnyitás joga költséges és nehezen megszerezhető volt, ezért csak kevesen rendelkeztek vele. A városi szabályozás kijátszása érdekében előfordult, hogy az odaköltöző, nem tolerált zsidók az összeírások alkalmával a túrt zsidók alkalmazottjaiként, háztartásuk tagjaiként lettek feltüntetve.⁸ Elképzelhető, hogy ilyen esetekben – a feltűnés

³ Hrotkó Larissa: *A nélkülözhetetlenek. A zsidók 18. századvégi – 19. század eleji letelepedése Pesten különös tekintettel a zsidó nők helyzetére*. Budapest, 2012. 43.

⁴ 1785-ig kizárólag a város által adott időzési engedéllyel rendelkező ún. kommoráns zsidók élhettek Pesten. Ők a városban csak meghatározott ideig tartózkodhattak, és üzletet nem nyithattak. A letelepedés és üzletnyitás csak 1786-tól, a tolerált zsidók számára volt lehetséges, akik a türelmi jogot a helytartóság révén a királytól vásárolták meg.

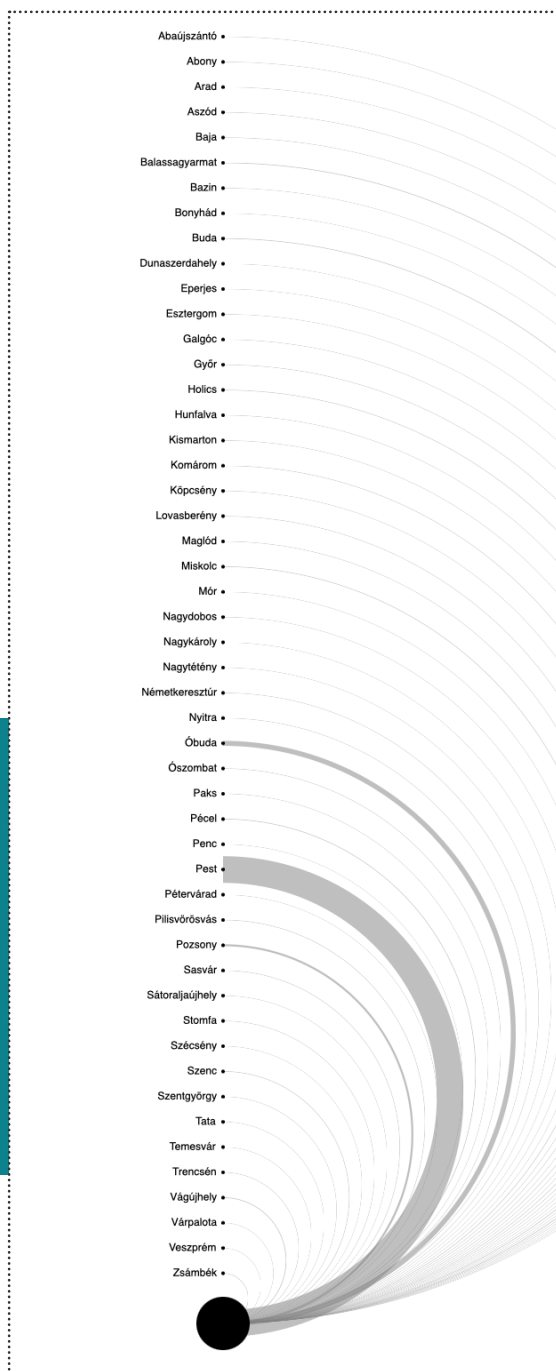
⁵ Varga László: *Zsidó bevándorlás Magyarországon. Századok*, 1992/1. 59–79.

⁶ Silber, Michael K.: *Budapest. YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*, 2015. <https://yivoencyclopedia.org/article.aspx/Budapest> (letöltés ideje: 2022. december 9).

⁷ Moess Alfréd: *Pest megye és Pest-Buda zsidóságának demográfiája 1749–1846*. Budapest, 1968. 156–157.

⁸ Büchler Sándor: *A zsidók története Budapesten. A legrégebbi időktől 1867-ig*. Budapest: IMIT, 1901. 348.

elkerülése érdekében – a valós számnál kevesebb ember került bediktálásra. Hatványozottan igaz ez egy jogalap nélkül Pesten élő zsidóra, aki esetleg így próbált kikerülni a hatóságok látóköréből. Pest városa is érdekelt lehetett a zsidók alulreprezentálásában, nehogy az összeírás később jogalapot biztosítson a jövevény zsidók állandó letelepedésére.

Pesti zsidó község összeírása 1827, az ábrán azok a települések szerepelnek, amelyeket több mint 10 fő jelölt meg születési helyként

A törökök 1686-os kiűzése után egészen II. József 1783-as rendeletéig (*Systematica gentis Judaicae regulatio*) zsidók nem telepedhettek le Pesten, illetve illeték fejében is csak akkor szállhattak meg, ha továbbutazásuk valamilyen módon akadályozott volt. Habár a helytartóság döntése értelmében zsidók felkereshették a pesti országos vásárokat, Pest városa több alkalommal ebben is korlátozta őket.⁹ A zsidó kereskedők a forgalmas vásárok könnyebb megközelítése érdekében nagy számban telepedtek le Óbudán, létrehozva az ország egyik legnagyobb és legjelentősebb zsidó közösségét.¹⁰ II. József rendeletét követően egyre több zsidó költözött Pestre, az első telepések Óbudáról származtak. Az uralkodó 1790-ben bekövetkezett halálát követően, habár a zsidók Pestről nem űzetek ki, a város minden igyekezetével azon volt, hogy a jogalap nélkül Pesten tartózkodó zsidók a városból távozzanak, újabb zsidó telepések pedig ne érkezzenek.

A szülők türelmi joga eleinte nem öröklődött, később csak egy fiúutódra szállhatott. A pesti születésű lányok házasságkötésük után csak akkor maradhattak Pesten, ha újdonsült férjük a várostól tartózkodási engedélyt szerzett, noha előnyben részesítették azokat a kérelmezőket, akik tolerált lányát vették el. Előírták továbbá, hogy zsidó alkalmazottak csak helyi születésűek lehetnek, megakadályozva, hogy ezen a jogon új zsidó lakosok érkezzenek. A szabályokat azonban gyakran megszegték. Ezt jól mutatja, hogy míg a 18. század végi összeírások csak túrt és kommoráns zsidókat tüntettek fel, 1833-ban a két kategóriába tartozó családfők együttes aránya 23%-ra csökkent. A korlátozó intézkedések elsősorban a pesti kereskedők érdekeit védték. A vagyonos zsidó kereskedők a leendő riválisoktól tartván szintén igyekeztek gátat szabni a magyarányú bevándorlásnak.¹¹

Pesten a zsidó lakosság lakóhelyi szegregációja igen erőteljes volt, annak ellenére, hogy gettó nem létesült.¹² Habár Pest városa több alkalommal is indítványozta, hogy zsidók csak a Terézvárosban élhessenek, szórványosan beengedte őket más városrészekbe is.¹³ Az 1826/1827-es és az 1827/1828-as lélekösszeírások adatai alapján a zsidók 81-83%-a Terézvárosban, 15-16%-a Lipótvárosban, a fennmaradók zöme a Belvárosban

⁹ Büchler, 1901. 336–337.

¹⁰ Bácskai Vera: A pesti zsidóság a 19. század első felében. *Budapesti Negyed*, 8 (1995). 6.

¹¹ Bácskai, 1995. 8–9.

¹² Bácskai, 1995. 11.

¹³ Büchler, 1901. 345–346.

élt, illetve csekély számban, de éltek zsidók József- és Ferencvárosban is.¹⁴ Terézváros belvárosához közelebb fekvő része zsidók által sűrűn lakott volt, egyrészt a vásártér közelsége miatt, másrészt mert az itteni bérházak nemesi tulajdonosai a polgárokhoz képest készségesebben adtak ki lakásokat zsidók számára. Szinte kizárólag zsidó lakói voltak a Király utca és Országút (ma Károly körút) sarkán álló Orczy-háznak, ami ezért Judenhofként is elhíresült. Az épület egyszerre töltötte be a lakhely, a munkahely és a vallási élet színterét, hisz 248 ember lakott az épületben található 48 lakásban, valamint volt benne 37 raktár, három vendéglő, egy kávéház, illetve mézszárszék, rituális fürdő és két zsinagóga is.¹⁵

Származási helyek

Az 1827-ben Pesten élő zsidó lakosok többsége, 4436 fő a Magyar Királyság határain belül született. 741-en azon kívülről származtak, de többségében Habsburg-uralom alatti területekről, 109 személy esetén pedig nem sikerült a születési helyet beazonosítanom. Ennek leggyakoribb oka a héber elnevezés azonosítási nehézségei voltak. További nehézséget jelentenek azok a településnevek, melyek több országban is előfordulnak (pl. Altdorf, Kirchberg, Schwanberg). 26 személy esetén születési hely nem került feljegyzésre, egy esetben pedig a településnév a lap sérülésének következtében veszett el.

A magyarországi születésű személyek valamivel több mint fele, 2390 fő már Pesten született. Ennek hátterében az akkori magas gyermekszám áll, a kiskorúak többsége ugyanis Pesten született. Mivel a század elején a friss betelepülők elsősorban családalapítás előtt állók vagy fiatal házasok voltak, a 17 éven aluliak aránya akkor jelentősen elmaradt a városi átlagtól. Az 1820-as, 1830-as években ugyanakkor a kiskorúak aránya a közösség létszámának 60%-át tette ki, míg a többi felekezetnél arányuk 50% alatt maradt.¹⁶ A szülők generációjában a Pesten születettek aránya jóval alacsonyabb volt: az 1820-as összeírás adatai alapján a magyarországi születésű családfők mindössze 20,27%-a született Pesten.¹⁷ Ennek

¹⁴ Moess, 1968. 156–157.

¹⁵ Bácskai, 1995. 11.

¹⁶ Bácskai, 1995. 10.

¹⁷ Groszmann Zsigmond: A pesti zsidóság második nemzedéke. *Magyar Zsidó Szemle*, 53 (1936). 233.

legfőbb oka a zsidók Pesten való letelepedésnek jogi akadályozottsága lehetett. A helyben születettek tehát a szülők generációjában kevesebben voltak, ám a nem pesti születésűek jóval több mint kétharmad része a Magyar Királyság határain belül született, vagyis ennek a közösségnek az adatai is a többlépcsős bevándorlási modellt igazolják.

A Magyar Királyság határain belülről a legtöbben, 743-an Pest vonzáskörzetéből érkeztek. Fontos megjegyezni, hogy ide olyan Pesttől távolabb eső településeket is soroltam, mint például Lovasberény vagy Abony. A legnagyobb kibocsátó közösség Óbuda, onnan 446-an települtek át. Magas számban, 705-en az oberlandi¹⁸ térségből érkeztek. Közülük 180-an a második legnagyobb kibocsátó közösségből, Pozsonyból, 77-en pedig a mai Burgenland területén található „hétközség” (*seva kehillot*)¹⁹ valamelyikéből. További 111 személy valamelyik észak-dunántúli településről származott. Unterlandról²⁰ 134, az Alföld északkeleti részéről 52 személy érkezett. Dél-Dunántúlról 56-an, a Duna-Tisza-közén található alföldi településekről 30-an érkeztek. További 45 személy bácskai, 37 bánási származású volt. 97 fő születési helye nem sorolható semelyik általam felvázolt kategóriába (pl. Balassagyarmat, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Szécsény, Makó, Nagyvárad, Zimony stb.), 36 személy esetén pedig a születési hely névegyezés miatt nem határozható meg pontosan (pl. Almás, Földvár, Füred, Szentiván, Szentpéter, Tass stb.). Az adatokból kiolvasható, hogy ebben a korszakban a nyugati migráció erőteljesebb volt, ami egybevág azzal a tapasztalattal, miszerint a nyugati és keleti határmenti megyékben megtelepedettek közül az előbbieket voltak mobilisabbak, és korábban vándoroltak az ország belsejébe.²¹

A Magyar Királyság határain túlról származók többsége cseh–morva vidéken született, 281-en Morvaországban, 278-an Csehországban. A Habsburg Birodalom területéről ezen kívül még 22-en Bécsből, 59-en

¹⁸ A Magyar Királyság északnyugati peremvidéke, ahova az újkori zsidó lakosság jelentős része Ausztria és Morvaország területéről érkezett.

¹⁹ A törökök kiűzése után a mai Burgenland területén lévő Esterházy-birtokokon zsidók a hercegtől kapott privilégiumban foglaltak szerint letelepedhettek. A hét község Boldogasszony (Frauenkirchen), Kabold (Kobersdorf), Kismarton (Eisenstadt), Köpcsény (Kittsee), Lakompak (Lackenbach), Nagymarton (Mattersburg/ Mattersdorf) és Németkeresztúr (Deutschkreutz).

²⁰ Szűkebb értelemben a Felső-Tisza-vidék, tágabb értelemben ide tartozik Erdély északi, illetve a Felvidék keleti része (ideértve Kárpátalja egészét). Az unterlandi zsidó lakosság jelentős része Galíciából érkezett a 18–19. század során, és későbbiekben is fenntartotta keleti orientáltságát, idővel erős haszid színezettel.

²¹ Varga, 1992. 76.

pedig galíciai településekről származtak. Galícia felől érkező első tömeges bevándorlás Magyarországra Lengyelország 1772-es felosztása után indult meg. A bevándorlók kezdetben a határmenti megyékben telepedtek le, és tömeges migrációjuk a belső megyék felé csak a 19. század második felében zajlott le. Mivel sokan ekkor találtak először kinézetükben „keleti” zsidókkal, belső migrációjukat bevándorlásnak vélték.²² Ugyanakkor sosem volt jelentősebb migráció Pestre Galícia vagy akár az ország északkeleti régiója felől, leszámítva az első világháború alatti galíciai menekültáradatot. 1827-ben a pesti zsidók alig több mint egy százaléka született Galíciában. Ez az arány 1869-ben, tehát a tömeges belső vándorlás korszakában is csak körülbelül 5% volt.²³

73 fő származott német területekről.²⁴ 36-an Bajorországban, 24-en Poroszországban, 13-an pedig más német államokban születtek. Az Orosz Birodalom területéről öt fő érkezett, két személy pedig – az akkor független államként már évtizedek óta nem létező – Lengyelországot vallotta születési helyül. Nyolc háztartásban jegyezték be Balkánról származókat, közülük nyolc személy Belgrádban, négy Nišben, három Bukarestben és kettő Vidinben született. A családfők közül hatnak a foglalkozása vagy neve alapján feltételezhető a szefárd származás. Mindkét feltételnek megfelelt a niši születésű Ruben Saltiel, aki török árukkal kereskedett, illetve a Belgrádból származó Leon Dewet, aki „fränkische chazan”, azaz szefárd kántor volt. Szintén törökáru-kereskedő volt Aron Mechmeiasz (Nachmiasz?), továbbá szefárd vezetéknevet viselt a niši születésű Alojza Saltiel és Elias Albichari.²⁵ További egy személy Párizsban született, hárman pedig olyan településeken, melyek nevük alapján több országhoz is besorolhatók lennének. Az adatokból kiolvasható, hogy a magyarországi származásúakhoz hasonlóan, a külföldön születettek közt is többségben voltak a nyugat felől érkezők.

Az 1820-as összeírásban szereplő 209 külföldi születésű családfő közül 136 cseh–morva vidéken, 38 német területen, 21 lengyel területeken,

²² Konrád Miklós: A galíciai zsidó bevándorlás mítosza. *Századok*, 2018/1. 31–61.

²³ Silber, 2015.

²⁴ Az 1871-ben létrejövő Német Birodalom helyén ekkor több független állam működött. Fontos azonban megjegyezni, hogy mivel a volt lengyel területek esetén az államhatárok megállapításánál az 1795-ös felosztást vettem alapul, Poroszországhoz soroltam legalább 10 olyan személyt, akik születési helye a későbbiekben az Orosz Birodalom része lett.

²⁵ Az esetleges szefárd származást csak esetükben vizsgáltam. A szefárd származásúak azonosításához a teljes populáción belül további kutatás szükséges.

8 a Török Birodalomban, 5 Ausztriában és 1 fő Franciaországban született.²⁶ Az 1820-as és 1827-es összeírásban szereplő adatokat összevetve jelentősebb különbség a cseh–morva és a németországi születésűek között fedezhető fel: előbbiek aránya 10,4%-al nőtt, utóbbiak 8%-al csökken 7 év alatt.²⁷ Utóbbi különbség feltűnőbb, mivel az eltérő területfelosztások miatt a Groszmann Zsigmond által Lengyelországhoz sorolt települések jó részét német településként szerepeltetem.

A héber betűs átírás jellegzetességei

A történelmi Magyarország településeinek – különösképpen azoknak, ahol több nemzetiség élt együtt – gyakran több elnevezésük volt. Más-hogy hívták őket magyarul, németül és szlovákul vagy éppen magyarul, németül és románul. A zsidók által használt héber vagy jiddis elnevezés gyakran egy újabb névalak volt, habár általában valamely másik alakból, többnyire a németből vagy a magyarból származott.²⁸ A zsidók által használt névvel kapcsolatban rabbinikus elvek is léteztek, hisz a responzumirodalomban is gyakran problémaként merült fel egy-egy település helyes megnevezése: Amennyiben több névalakja is ismert volt, kérdésként merült fel, vajon melyik nyelvű megnevezésből kell a zsidó nevet kialakítani. Az egyik nézőpont szerint a többség által használt nyelvből – ez esetben a választás információul szolgál a nyelvhasználatra. Egy erre vonatkozó, 16. századi forrás leírja, hogy habár a régió legtöbb országában elterjedt nyelv volt a jiddis, Magyarországon mégis elsősorban magyar nyelven beszéltek. Ennek megfelelően egy Budán keletkezett válólevélben (*get*)²⁹ a város magyar elnevezése áll elől, a jiddis hátul.³⁰ Itt érdemes megjegyezni, hogy ez nem csupán elméleti

²⁶ Groszmann, 1936. 233.

²⁷ Lehetséges torzító hatás, hogy eltérően Groszmann statisztikájától, mely a családfők származását elemezte, a teljes külföldön született populációt vizsgáltam.

²⁸ Komoróczy Szonja Ráhel: *Yiddish Printing in Hungary*. Budapest: Center for Jewish Studies at the Hungarian Academy of Sciences, 2011. 11–12.

²⁹ A zsidó házasság vallásjogi értelemben vett felbontásának feltétele a feleség számára válólevél kibocsátása. Ezt a dokumentumot egy háromtagú rabbinikus bíróság előtt (*bét din*) egy szakavatott írnok (*szófer*) írja arámi nyelven, majd két tanú aláírásával hitelesíti.

³⁰ Slomo ben Jehiél Lurja döntését közli Spitzer, Shlomo J. – Komoróczy Géza (szerk.): *Héber kútforrások Magyarország és a magyarországi zsidóság történetéhez a kezdetektől 1686-ig*. Budapest: MTA Judaisztikai Kutatócsoport – Osiris, 2003. 349–350.

problémafelvetés, hisz a get nem érvényes, amennyiben a kiállítás helye pontatlanul került feljegyzésre.

A választás során fellépő másik tendencia a „keresztény” elnevezéstől való szándékos megkülönböztetés. Hátám Szófer (1762–1839), pozsonyi főrabbi, a későbbi ortodoxia szellemi atyja egyik responzumában roszszallását fejezi ki egy válólevéllel kapcsolatban, amelyben Pest neve magában az iratban a németes kiejtés szerint, Pesztként szerepel, azonban a tanúk aláírásánál az általa latinnak hívott „Pesth”-et írják át héber betűkkel. Ez véleménye szerint nem csak zavart keltő, de egyben nem kívánatos a többségi társadalomtól való nyelvi elkülönülés tekintetében sem.³¹

Az összeírásban szereplő településnevek nyelvválasztása mögött minden bizonnyal pragmatikusabb okok álltak. Az összeíró valószínűleg azt írta, amit diktáltak neki; a nyelvválasztás tehát azt mutatja, hogy adott személy hogyan hivatkozott saját születési helyére. Ez összefüggésben állhatott a településen élő nem zsidók nyelvhasználatával is, azonban ahogy ez későbbi példákban keresztül is látszik, akár azonos településről származó személyek is használtak különböző megnevezést lakóhelyükre. A lenti példákban a héber betűs településnevek mellé azok a névalakok kerültek, amelyek a zsidó elnevezés alapjául szolgálhattak, azonban ezek a jiddis / Jüdischdeutsch kiejtést nem tükrözik.

Az 1827-es összeírásban rögzített héber betűs településnevek döntő többsége a német elnevezést követi, írja át a jiddis ortográfiának megfelelően, mint például Pest (פעסט),³² Óbuda (Alt-Ofen, אולטאפּען), Zsámbék (Schambeck, שאמבעק), Komárom (Komorn, קאמארן), Pozsony (Pressburg, פרעשבורג) stb. Emellett megjelennek magyar és szlovák névalakból képzett elnevezések is. Például Bicske (ביטשקע), Eger (עגער), Galánta (גאלאנטא), Körmend (קערמענד), Rende (רענדעק), Sárospatak (שארשאפטאק), illetve Nyírjes (Brezov, ברעזואף)³³, Tapolytarnó (Tarnov, טארנאף), Puhó (Púchov, פּוכאָף), Homonna (Humenné, הומינע), Rozsnyó (Rožňava/ Rosnawa, ראזנאווא), Váralja (Podhradie, פּאָדראַדיע).

Előfordul, hogy azonos helyről származók eltérő névalakkal vagy eltérő nyelven hivatkoztak születési helyükre. Így találkozunk Hunfalva

³¹ Schreiber, Moses: „Izrael fiainak népét elválasztani a többi néptől” In: Komoróczy Géza (szerk.): „Nekem itt zsidónak kell lenni”. *Források és dokumentumok (965–2012)*. Pozsony: Kalligram, 2013. 527–528.

³² A német kiejtésnek megfelelően *szamekh*-hel van átírva.

³³ A szlovégi *v* a német kiejtésnek megfelelően *pe*-szofittal, vagyis *f*-fel van átírva.

(Unsdorf, אונסדארף / Unzdorf, אונצדארף) és Rajka (Ragendorf, ראגענדארף / Rakendorf, ראקנדארף / Reigendorf, רייגענדארף) különböző német formáival. Makó (Makó, מאקא / Makowa, מאקאווא) és Szenc (Szenc, סענץ / Wartberg, ווארטבערג) esetében magyar és német; Verbó (Werbau, ווערבו / Werbowa, ווערבאווא / Werbov, ווערבאף) példáján egy német és két a szlovákhöz közeli, de a mássalhangzó-torlódást feloldó alakot, Eperjes (Eperjes, עפעריעס / Prešov, פּרעשאַף) esetén magyar és szlovák városnevet találunk. Balassagyarmat vonatkozásában a magyar előtagot követő utótag a város német és szlovák elnevezésének jegyeit viseli magán (באלאשאַיאַרמוט: németül Jahrmarkt, szlovákul Ďarmoty). Nagyszentmiklóst (Gross-Sankt+ Miklós, ג' ס' מ' מיקלאַש), Csallóközarányost (Komorn+Aranyos, קאמארן אראנאש), és Lovasberényt (Lovas+Brünn, לאוואשברין) illetően magyar és német elemek azonosíthatók.

A jiddis ortográfia főként a magánhangzók jelölésében mutatkozik meg, és karakteresen különbözik a hébertől: az a és o hangot א, az e és ö hangot ע, i-t és ü-t י, u-t ו jelöli. Előfordul, hogy az a/o megkülönböztetésre az alef alá patahot vagy kamecet írtak, de sajnos nem minden esetben. Ez nagyban megnehezítette azoknak a településeknek a beazonosítását, amelyben alef szerepelt. Ócsa (אטשא) és Nagydobos (דאבאש) azonosítása során például Acsát és Dabast csak az 1833-as, gót betűs német átírás adatai alapján tudtam kizárni. Jellemző továbbá a diftongusok jelölése. Az [ey]/[ay] diftongusok két joddal, az [oy] diftongus jelölése egy vávval és egy joddal történik. Pl. Nagyvárad (Großwardein, ג' ווארדיין), Németkeresztúr (Deutschkreutz, קרייץ), Verbó (Werbau, ווערבו). Bizonyos esetekben a diftongus jelölése kiegészül egy aleffel, amely vokális nélküli *mater lectionis* szerepét tölti be. Pl. Újvidék (Neusatz, נייאזאץ), Vágújhely (Neustadt, נייאשטאדט / נייאשטאטל), Boldogasszony (Frauenkirchen, פרויאקירכן), Tokaj (טאקיי / טאקאיי). Hasonlóan, egy fonetikai értékkel nem rendelkező alef kerül egy településnév elejére, amennyiben az olyan magánhangzóval kezdődik, melyet egy másik *mater lectionis* jelöl, pl. Kismarton (Eisenstadt, אייזנשטאט / אייזנשטאט), Illava (Ilawa, אילאווא), Ürmény (Urmin, אורמין). Megjegyzendő azonban, hogy a szó eleji néma alef a héberben is jelen van, ez nem jiddis jellegzetesség.

A magyarban kettős betűvel jelölt ny, gy és ly hangokat, melyek a héber hangkészletben nincsenek, ezért bevett írásmódjuk sem volt – a szláv nyelvekhez hasonlóan – a megfelelő mássalhangzó lágyításával éri el az átíró. A lágyítójel az esetek többségében a lágyítandó mássalhangzó után áll, mint pl. Abony (אבאני / אבאניע), Nagyida (נאדיאידא), Bugyi (בודיע), Nagykároly (Großkarol, ג' קאראל / ג' קאראלע) vagy Tállya (טאליא) vonatkozásában,

de Nagybjom (נאיד באיאם) és Bonyhád (באינהרט/באינהארט) esetén a lágyítandó mássalhangzó előtt. Több alkalommal azonban mégsem mutatkozik meg ez a módszer, ami nem feltétlen a következetlen átírás, hanem a településnevek eltérő kiejtésének eredménye, így például: Duna-szerdahely (סערדעהעל), Nagykároly (Großkarol, ג' קאראל), Egyek (עדעק/עדעק), Jiddisben a cs hang átírása *tet-sin* kombinációval, mint pl. Ács (אטש), Csúz (טשוס), a zs hang átírása pedig *zájin-sin* kombinációval jön létre. Utóbbira az összeírásban nem találunk példát. Kanizsa (קאנישא), Izsák (אישאק, Isák), és Rozsnyó (Rožňava/ Rosnawa, ראזנאווא) esetén feltehetőleg nem a zs, hanem az s és z hangok kerültek átírásra. Érdekességként említendő, hogy a judeo-spanyolban az ny hangot szintén nunból képzik (nun + dupla jod), míg a cs hangot gimelből.³⁴

Néhány esetben a helyesírásnak megfelelő átírás érhető tetten a ki nem ejtett betűk jelölésében, mint pl. Ungvár (Ungwahr, אונגוואהר), Neszmély (Nessmühl, נעסמיהל). Sokkal többször találkozunk azonban kiejtés szerinti vagy nem következetes átírással. Pl. Köpcseny (Kittsee, קיצע), Bazin (Pösing, פעזינג), Hunfalva (Unzdorf, אונצדארף), Újvidék (Neusatz, נייאזאץ), Galgóc (Freistadt, פרייאשטאט), illetve Vágújhely (Neustadtl, נייאשטאדטל), Stompfa (Stampfen, שטאמפפן/שטאמפפן). Több esetben előfordul zöngés-zöngétlen párok felcserélése, amelyeknek csak egy része magyarázható a németben szokásos szóvégi zöngétlenedéssel. Ilyen például Apostag (אפאשטאק), Zalaegerszeg (עגערסעק), Zalaszentgrót (ס' קרוט), Egyek (עדעק/עדעק), Nagybecskerek (Großbetschkerek, בעטשקירעג'ג), Maglód (מאגלוט/מאגלאט), Bonyhád (Bonnhard, באינהארט), Bagota (באגאדא) írásmódja.

A forrásban a hosszú mássalhangzók jelölése nem következetes. Míg például Nagybélic (Billitz, ביליץ) esetén a hosszú mássalhangzók átírásra kerülnek, a legtöbb esetben nincsenek jelölve, többek között Lajkátá (Gattendorf, גאטנדארף), Nagykálló (קאלא), Tass (טאש) vonatkozásában. A következetlen vagy eltérő ejtést visszaadó átírás akár ugyanazon településnév esetén is tetten érhető, mint például Beled (בעלעד/בעלילעד) vagy Holics (Holitsch, האליטש/האלליטש). Hasonló sajátosság figyelhető meg a magánhangzók esetében, ha összevetjük Mór (Moor, מאאר) és Győr (Raab, ראב) átírását.

A szóvégi *x* rövidítés miatt lemaradhat, néhány esetben pedig *e* kerül a helyére: Abaújszántó (סאנט/סאנטא), Baracska (Baratschka, באראטשק), Máriapócs (מארי' פאטש), Szikszó (סיקס/סיקסא), Várpalota (פאלאט/פאלאטא), Nyitra

³⁴ Elterné Czöndör Klára: *A szefárd zsidók nyelve a történelem tükrében*. Piliscsaba: Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2007.

(Neutra, נייטרא/נייטרע/נייטר), Malacka (מאלאצקע/מאלאצק/מאלאצקא), Kalocsa (Kalotscha, קאלאטשע). Rövidítések ezen kívül – a magyar településnevek héber betűs átírására jellemzően³⁵ – megjelenhetnek a szó elején és közepén is. Például Iszkaszentgyörgy (Iszka-Sankt-Georg, איסק'ס' געארג), Nagyszentmiklós (Gross-Sankt-Miklós, ג'ס' מיקלאש), Pétervárad (Peterwardein, פ' פ' ווארדיין), Szabadka (Theresianopel, ט' אפעל-ט' אפעל). Néhány esetben az átíró a magánhangzókat jelölő betűk egy részét elhagyja. Ez történhetett a gyorsabb átírás érdekében a héber írásmód által felkínált lehetőség, a defektív írás használatával, azonban lehet, hogy a diktáló kiejtését tükrözi. Például Kismarton (Eisenstadt, אייזנשטאט/אייזענשטאט), Pécel (פעצעל/פעצל), Bonyhád (באינהארט/באינהרט), Morvaszentjános (Sankt-Johann, ס' יאהן/ס' יאהאן), Ószombat (Szobotist, סאבטיש/סאבטיש).

Azonos településnevek különböző átírására nem csak a diktálók eltérő kiejtése vagy esetlegesen az átíró figyelmetlensége miatt kerülhetett sor. A 993 háztartásból az utolsó hármat – az eltérő íráskép alapján – egy másik személy jegyezte le. Habár ő csak öt különböző településnevet vetett papírra, mégis felmerül, hogy az eltérő írásmód a lejegyző szokásait is tükrözheti. A szóvégi hangsúlytalan, gyengülő hangot az első leíró joddal, míg a második ájinnal írta át: Gyöngyös (első átírónál דיונדיוש / דיונדיש / דיונדיש, másodiknál דיונדיש) és Tata (első átírónál טאטיס, másodiknál טאטעס).³⁶

³⁵ Baker, Zachary M.: A Gazetteer of Yiddish Place Names. Review Essay. *Shofar*, 17 (1998). 1. 117–121. DOI: <https://doi.org/10.1353/sho.1998.0056>

³⁶ Biró Tamás nyelvész, hebraista szóbeli közlése alapján.

Összefoglalás

Az 1820-as, és 1830-as években a pesti zsidó közösség növekedési aránya évtizedenként 40-45%-os volt.³⁷ Míg a közösség magját az óbudai betelepülők alkották, az 1827-ben itt élők 45%-a már Pesten született, illetve a történelmi Magyarország és Európa számos településéről érkeztek. A magyarországi születésű betelepülők legnagyobb számban Pest vonzáskörzetéből és az oberlandi régióból érkeztek, a külföldi születésűek 75%-a cseh–morva területeken született. Mind a bevándorlás, mind a belső vándorlás nyugati irányból jelentősebb volt a keletivel szemben, illetve csekély számban, de érkeztek (többségükben szefárd) zsidók a Balkán felől is.

Mivel az összeírás szóbeli közlés alapján készült, a lejegyzett adat azt tükrözi, hogy a kérdezett személy hogyan hivatkozott saját születési helyére. Az összeírásban megjelenő településnevek többsége a német elnevezést követi, számos esetben azonban a magyar vagy szlovák névalakot veszi alapul. Ez többek között összefüggésben áll a környező, nem zsidó népesség nyelvhasználatával, tehát nem meglepő módon szlovák alakból képzett elnevezésekkel felvidéki települések esetén találkozunk. Az átírás jellegzetességeinek részletesebb vizsgálata szempontjából megkerülhetetlen az átírás alapjául szolgáló dialektusok pontos ismerete, ehhez a korabeli magyar, német, illetve jiddis dialektikával foglalkozó szakemberek bevonása szükséges.

³⁷ Bácskai, 1995. 10.

Az 1827-es pesti összeírásban szereplő egykori magyarországi települések

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
סאנט'			
סאנטא	Abaújszántó		Magyarország
סאנטו			
אבאני	Abony		Magyarország
אבאניע			
אבאש	Abos		Szlovákia
אטש	Ács	Atsch	Magyarország
אירשא	Albertirsa		Magyarország
אללישטא			
האלישטאבע	Alistál	Alista	Szlovákia
האלישטא			
אלמאש	Almás		Több település is lehet.
אונטר פעטיאן	Alsópetény	Unterpetian	Magyarország
אפאשטאק	Apostag		Magyarország
אראד	Arad		Románia
אסאד	Aszód		Magyarország
באטש	Bács	Batsch	Szerbia
באגאדא	Bagota		Szlovákia (Ma Ógyalla része.)
באיא	Baja		Magyarország
באינא	Bajna		Magyarország
ב' יארמוט		Jahrmarkt/	
באלאש יארמוט	Balassagyarmat	Đarmoty	Magyarország
באנאוויץ	Bán	Banowitz	Szlovákia
באראטשק'	Baracska	Baratschka	Magyarország
בארצי	Bárca		Szlovákia
פעזינג	Bazin	Pösing	Szlovákia
בעטשקע	Becske	Betschke	Magyarország

³⁸ Csak abban az esetben tüntettem fel, ha azt a héber betűs alak követi valamilyen szempontból.

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
בעללעד בעלעד	Beled		Magyarország
ברגסאס ביטשקע	Beregszász Bicske	Bergsaß	Ukrajna Magyarország
באדראג קערעסטוהר קערעסטוהר	Bodrogkeresztúr		Magyarország
וועטש	Bodrovéc	Wetsch	Szlovákia
פרויאקירכן	Boldogasszony	Frauenkirchen	Ausztria
באלטש	Boly	Boltsch	Szlovákia
באינהרט באינהארט	Bonyhád	Bonnhard	Magyarország
באשאן	Bossány	Boschan	Szlovákia
ברעזאוויץ	Brezovica	Bresowitz	Szlovákia
אפען	Buda	Ofen	Magyarország
בודיע	Bugyi		Magyarország
בויאק	Buják		Magyarország
צעצי צעצע	Cece		Magyarország
ציפער	Cífer		Szlovákia
טשאבדא	Csabda		Magyarország (Ma Szabadbattyán része.)
טשאקאווא	Csák	Tschakowa	Románia
קאמארן אראנאש	Csallóközarányos		Szlovákia
שאכטיץ	Csejte	Schachtitz	Szlovákia
שאטמאנסדארף	Cseszte	Schattmannsdorf	Szlovákia
טשאנגראד	Csongrád	Tschongrad	Magyarország
טשוס	Csúz		Szlovákia
דארדא	Dárda		Horvátország
דאמאן	Domány	Doman	Románia
סערדעהעל סארדעהעל	Dunaszerdahely		Szlovákia
עגער	Eger		Magyarország
עדעג עדעק	Egyek		Magyarország

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
עפעריוס	Eperjes	Prešov	Szlovákia
עפעריעס			
פרעשאף	Ercsi	Ertschin	Magyarország
ערטשין			
האנזאבעק	Érd	Hansabeck	Magyarország
גראן	Esztergom	Gran	Magyarország
פעלשוט	Felcsút		Magyarország
פילפיץ	Felpéc		Magyarország
פעלדוואר	Földvár		Több település is lehet.
פירעד	Füred		Magyarország (Több település is lehet.)
פורעט			
גירינג	Gajár	Geiring	Szlovákia
גאלאנטא	Galánta		Szlovákia
פרייאשטאט	Galgóc	Freistadt	Szlovakia
געסטעל	Gesztely	Gestel	Magyarország
יעמעריןג	Gyömöre		Magyarország
דיונדיש	Gyöngyös		Magyarország
דיונדיש			
דינדיש			
דינדעש			
ראב	Győr	Raab	Magyarország
שאמשאן	Hajdúsámson		Magyarország
האליטש	Holics	Holitsch	Szlovákia
האלליטש			
הומינע	Homonna	Humenné	Szlovákia
העדיוס	Hógyész		Magyarország
אונסדארף	Hunfalva	Unsdorf	Szlovákia
אונצדארף		Unzdorf	
אילאווא	Illava	Ilawa	Szlovákia
איסק'ס' געארג	Iszkaszentgyörgy	Iszka-Sankt-Georg	Magyarország
אישאק	Izsák	Isák	Magyarország

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
יאקא	Jákó		Magyarország (Több település is lehet.)
קאלאטשע	Kalocsa	Kalotscha	Magyarország
קאנישא	Kanizsa	Kanischa	Szerbia (Több település is lehet.)
קעטשקימעט קעטשקעמעט	Kecskemét	Ketschkemet	Magyarország
קעסטהעל	Keszthely	Kesthell	Magyarország
קיש קיער	Kiskér		Szerbia
קיש קורש קישקורעש	Kiskőrös		Magyarország
האלאש	Kiskunhalas		Magyarország
אייזנשטאט אייזענשטאט	Kismarton	Eisenstadt	Ausztria
קאמארן	Komárom	Komorn	Szlovákia
קעבלקוט	Köbölkút		Több település is lehet.
קיצע	Köpcsény	Kittsee	Ausztria
קערמענד	Körmend		Magyarország
קירעש	Kőrös	Kireš	Horvátország
גאטן דארף גאטנדארף	Lajtakáta	Gattendorf	Ausztria
לאען באך	Lakompak	Lakenbach	Ausztria
לענדיעלסטאט	Lengyeltóti		Magyarország
ליסא	Liszó		Magyarország
לאוואשברין	Lovasberény	Lauschbrünn	Magyarország
מאגלאד מאגלאט מאגלוד מאגלוט	Maglód		Magyarország
מאקא מאקאווא	Makó	Makowa	Magyarország

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
מאלאצק			
מאלאצקא	Malacka		Szlovákia
מאלאצקע			
סיגעט	Máramarossziget		Románia
מארי פאטש	Máriapócs		Magyarország
מישקאלץ	Miskolc		Magyarország
מאאר	Mór	Moor	Magyarország
ס' יאהן			
ס' יאהן	Morvaszentjános	Sankt-Johann	Szlovákia
מונקאטש	Munkács	Munkatsch	Ukrajna
אטאד	Nagyatád		Magyarország
נאיך באיאם	Nagybajom		Magyarország
ג' בעטשקירעג	Nagybecskerek	Großbetschkerek	Szerbia
בילליץ	Nagybélíc	Billitz	Szlovákia
ביטש	Nagybiccse		Szlovákia
בארשא	Nagyborsa		Szlovákia
דאבאש	Nagydobos		Magyarország
נאדיאידיא	Nagyida		Szlovákia
קאלא	Nagykálló		Magyarország
ג' קאנישא	Nagykanizsa	Großkanizsa	Magyarország
ג' קאראל			
ג' קאראלי	Nagykároly	Großkarol	Románia
ג' קאראלע			
קאסטאלאן	Nagykosztolány	Kostolan	Szlovákia
ג' קירעש	Nagykőrös	Gross-Kires	Magyarország
מאגענדארף	Nagymagyar	Magendorf	Szlovákia
מאטערסדארף	Nagymarton	Mattersdorf	Ausztia
שוראן	Nagysurány	Schuran	Szlovákia
ג' ס' מיקלאש	Nagyszentmiklós		Románia
ג' טאפאלטשאן	Nagytapolcsány	Gross-Tapoltschan	Szlovákia
טעטינג	Nagytétény	Teting	Magyarország
ג' ווארדיין	Nagyvárad	Großwardein	Románia
קרייץ	Németkeresztúr	Deutschkreutz	Ausztia
נעסמיהל	Neszmély	Nessmühl	Magyarország

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
ברעזאף	Nyírjes	Brezov	Szlovákia
נייטר'			
נייטרא	Nyitra	Neutra	Szlovákia
נייטרע			
אלט אפען	Óbuda	Alt-Ofen	Magyarország
אטשא	Ócsa		Magyarország
ליסקא	Olaszliszka		Magyarország
קארלבורג	Oroszvár	Karlburg	Szlovákia
סאבטש			
סאבטיש	Ószombat	Szobotist	Szlovákia
פאקש	Paks		Magyarország
פאפא	Pápa		Magyarország
פאסטאכא		Pastocha	
פאסטאכוי	Pásztó		Magyarország
פעצל			
פעצעל	Pécel		Magyarország
פעטשא ניידארף	Pécsújfalu		Szlovákia
פענץ	Penc		Magyarország
פעסט	Pest		Magyarország
פעטיאן	Petény	Petian	Szlovákia
פ' ווארדיין			
פעטרווארדיין	Pétervárad	Peterwardein	Szerbia
ווערעשוואהר	Pilisvörösvár		Magyarország
פאמאס	Pomáz		Magyarország
פרעשבורג	Pozsony	Pressburg	Szlovákia
פוכאף	Puhó	Púchov	Szlovákia
ראגענדארף		Ragendorf	
ראקן דארף	Rajka	Rakendorf	Magyarország
רייגענדארף		Reigendorf	
ראטקא	Rátka		Magyarország
ראצערסדארף	Récse	Ratzersdorf	Szlovákia
רענדעק	Rendek		Ausztia
רעטא			
רעטי	Réte		Szlovákia

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
רעכניץ	Rohonc	Rechnitz	Ausztria
ראסגאן	Rozgony	Rosgon	Szlovákia
ראזנאווא	Rozsnyó	Rožňava/ Rosnawa	Szlovákia
שאפ	Sáp		Magyarország
באגארד	Sárbogárd		Magyarország
באגארדע			
שארשא פאטאק	Sárospatak		Magyarország
שאסבערג	Sasvár	Schossberg	Szlovákia
אוהעל	Sátoraljaújhely		Magyarország
אויהעל			
סאמריין	Somorja	Sommerein	Szlovákia
עדענבורג	Sopron	Ödenburg	Magyarország
שטאמפען	Stomfa	Stampfen	Szlovákia
שטאמפפען			
ט' אפעל	Szabadka	Theresianopel	Szerbia
טער' אפעל			
טערעזיע אפעל			
סאדא	Szada		Magyarország
סעטשין	Szécsény	Setschin	Magyarország
סעגעדין	Szeged	Szegedin	Magyarország
ווארטבערג	Szenc	Wartberg	Szlovákia
סענץ			
סענדע	Szendehely		Magyarország
סענדרא	Szendrő		Magyarország
סעמניץ	Szenicz	Semnitz	Szlovákia
ס' געארגען	Szentgyörgy	Sankt-Georgen	Szlovákia
ס' אייוואן	Szentiván	Sankt-Iwan	Több település is lehet.
ס' ניקלוי	Szentmiklós	Sankt-Nikolaus	Több település is lehet.
ס' פעטער	Szentpéter	Sankt-Peter	Több település is lehet.
ס' פעטר			
סערעד	Szered		Szlovákia
ג' סיגעט	Szigetvár	Großsiget	Magyarország

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
סיקס סיקסא	Szikszó		Magyarország
סטראפקא	Sztropkó		Szlovákia
סוטשאן	Szucsány	Sutschan	Szlovákia
טאלאש	Tallós		Szlovákia
טאליא טאלע	Tállya		Magyarország
סעללע	Tápiószele		Szlovákia
טאפאלטשאן	Tapolcsány	Tapoltschan	Szlovákia
טארנאף	Tapolytarnó	Tarnov	Szlovákia
טארצאל	Tarcal		Magyarország
טאש	Tass		Magyarország (Több település is lehet.)
טאטיס טאטעס	Tata	Totis	Magyarország
מילך דארף	Tejfalu	Milchdorf	Szlovákia (Ma Somorja része.)
טעמעשוואר טעמשוואר	Temesvár	Temeswar	Románia
טהעט	Tét		Magyarország
דאב	Tiszadob		Magyarország
טאקאיי טאקיי	Tokaj		Magyarország
טאלשאווא טאפאנאר	Tolcsva	Tolschwa	Magyarország
טאפינארע	Toponár		Magyarország (Ma Kaposvár része.)
טרענשין	Trencsén	Trenschin	Szlovákia
קענגסבערג	Újbánya	Königsberg	Szlovákia
נייא אפען	Újbuda	Neu-Ofen	Magyarország
ראץ אפערטא	Újfehértó	Ratzfert	Magyarország
נייאזאץ	Újvidék	Neusatz	Szerbia
טארנאווצא	Ungtarnóc	Tarnovce	Ukrajna
אונגוואהר	Ungvár	Ungwahr	Ukrajna

Az összeírásban szereplő forma	Magyar névalak	Idegen nyelvű/ régies/ beszélt nyelvi névalak ³⁸	A település ma melyik országhoz tartozik
אורמין	Űrmény	Urmin	Szlovákia
נייאשטאדטל נייאשטאטל	Vágújhely	Neustadtl	Szlovákia
פאדראדיע וואר אללא	Váralja	Podhradie	Szlovákia (Ma Pozsony része.)
ווארין	Várna	Warin	Szlovákia
פאלאט פאלאט' פאלאטא	Várpalota		Magyarország
וועטשעס	Vecsés	Wetsches	Magyarország
וועלשיץ	Velséc	Welschitz	Szlovákia
עפראוואץ	Veprovác	Eperovác	Magyarország
ווערבאווא ווערבאף ווערבו	Verbó	Werbowa Verbov Werbau	Szlovákia
וועספריים	Veszprém	Wesprim	Magyarország
וויטעניץ	Vittenc	Wittenz	Szlovákia
עגערסעק עגרזעק	Zalaegerszeg		Magyarország
ס' קרוט	Zalaszentgrót		Magyarország
סעמלין שעמון	Zimony	Semlin Zemun	Szerbia (Ma Belgrád része.)
שאמבעק	Zsámbék	Schambeck	Magyarország